

A bírálóbizottság értékelése

Tátrai Szilárd értekezésének célja a nézőpont (perspektíva) működésének átfogó, funkcionális kognitív pragmatikai szempontú leírása. Bár elsősorban pragmatikai szempontokat érvényesít, interdiszciplináris szemléletet is alkalmaz: szintaktikai, szemantikai, szövegtani, stilisztikai szempontokat is figyelembe vesz, továbbá az esettanulmányok tárgyát képező narratív és lírai diskurzusok elemzése során az irodalomtudományi narratológia és a poétika felé is nyit. Ezzel alapvető módon gazdagítja a kognitív pragmatika hazai, szövegszintű vizsgálatának palettáját, amennyiben a nézőpont új szemléletű leírását nyújtja.

Kognitív nyelvészeti szempontból újraértelmezi a kontextus dinamikus formálódását jelölő 'kontextualizáció' fogalmát. A kontextualizációt a résztvevői perspektívákhoz kapcsolja, és amellet érvel, hogy míg a résztvevők tér- és időbeli pozíciója, valamint szociokulturális szituáltsága a kontextualizáció deiktikus természetére, addig a tudati beállítódás működése a kontextualizáció metapragmatikai reflexivitására világít rá.

Empirikus elemzése sorozatában különböző kvalitatív vizsgálatokban alkalmazza az általa kimunkált funkcionális kognitív pragmatikai keretrendszert, explicite is jelezve a kapcsolatot az elméleti belátások és az empirikus elemzések eredményei között. Elemzi a narratív és a lírai diskurzusok perspektíváltságát, hétköznapi és irodalmi diskurzusok vizsgálatával pedig a stílustulajdonítás pragmatikai megközelítését nyújtja.

Az értekezés a magyar nyelv használat alapú leírásainak sorába illeszkedik. A kontextusfüggő kiindulópontok működésének kvalitatív elemzése a magyar nyelvre jellemző konstruálási módokat tárják fel, ezzel újabb adalékokkal szolgálnak a magyar nyelvhasználat pragmatikájára vonatkozóan.

A kritikai észrevételek elsősorban a bemutatott érvelés/elemzések kiegészítésére vonatkoztak, melyek figyelembe vehetők lesznek az értekezés publikálásra való átdolgozása során:

- 1) Pótolandó a lexikális reprezentációval kapcsolatos kérdések tüzetes vizsgálata.
- 2) Egyes komplexebb fogalmak részletesebb kifejtést igényelnek.
- 3) A kiemelt pragmatikai fogalmaknak a kognitív nyelvészeti és a funkcionális pragmatikai kerethez viszonyított tematizálásán túl indokolt összevetésük egyéb pragmatikai megközelítésekkel is.
- 4) A bizottság javasolja a 2. kérdőíves vizsgálat statisztikai elemzésekkel való kiegészítését.